

Premi de Recerca
Vila de Palamós
2011-2012

Marta Sarret Comes

IMPACTE SOCIOECONÒMIC DE LA CRISI A PALAMÓS (2005-2010)

6

AJUNTAMENT DE PALAMÓS
Àrea de Cultura i Patrimoni

Servei d'Arxiu Municipal de Palamós

IMPACTE
SOCIOECONÒMIC
DE LA CRISI
A PALAMÓS
(2005-2010)

Introducció	2
1 Estat de la situació: dels anys de bonança a la crisi	3
2 Palamós 2005-2010	6
2.1 Dinàmica demogràfica	7
2.2. Evolució de l'atur	10
2.3. Servei d'Ocupació de Catalunya (Oficina de Palamós)	11
3 Impacte de la crisi en alguns sectors cabdals de Palamós	11
3.1. Sector industrial	11
3.2. Sector de la construcció	12
3.3. Sector pesquer i marítim	12
3.4. Sector turístic	13
3.5. Sector serveis	13
4 Solidaritat i moviment ciutadà	14
5 La crisi i els joves	15
6 L'any 2011	17
7 Conclusions	19
8 Bibliografia i referències	21
9 Agraïments	22
10 Annexos	23

Introducció

La crisi econòmica ha donat molt per parlar durant aquests darrers anys.

Ha sigut el tema més comentat en els mitjans de comunicació i el que més problemes ha provocat en la societat. En sentir-ne tant a parlar i en veure que quasi diàriament ocupava la portada de molts diaris, em vaig començar a interessar en la crisi i en el perquè havia aparegut. Al principi no entenia per què havia ocasionat tant de moviment arreu del món, però en anar buscant informació i en descobrir tot el que s'hi amagava al darrere, i sobretot en observar les conseqüències que anava provocant, em vaig començar a decantar per fer el treball de recerca sobre aquest tema i d'aquesta manera poder aprofundir-hi.

L'objectiu del treball és, a part de donar una idea sobre els anys de bonança i el moment d'aparició de la crisi, comparar mitjançant gràfiques i taules els canvis que hi ha hagut en els diferents àmbits de Catalunya, el Baix Empordà i majoritàriament a Palamós.

He anat veient que a banda del clar impacte en l'economia, el ressò social que ha provocat la crisi també ha sigut molt rellevant. Per aquest motiu, l'atur esdevingut durant aquests darrers anys juga un paper molt important en el meu treball. També hi he inclòs una part sobre la demografia (immigració, naixements, defuncions...), ja que al meu parer també s'ha vist afectada per aquesta crisi econòmica.

Una de les característiques d'aquest treball és que no té un principi i un final, sinó que és dinàmic, ja que cada dia han anat apareixent noves informacions i notícies que han complementat el que tenia fins al moment.

Tot i que el gran gruix de l'estudi se centra en els anys 2005-2010, els esdeveniments ocorreguts en l'àmbit mundial, europeu, i sobretot els canvis a Catalunya al llarg de l'any 2011 i el que sembla que ens espera per a l'any 2012, han fet que al final hagi realitzat un petit escrit dels fets més rellevants de l'any que hem deixat enrere.

He anat alimentant aquest estudi de monografies especialitzades en economia i de webs institucionals, d'on he obtingut les dades estadístiques. Des de principis d'any he anat recollint retalls de pàgines de diari relacionades amb el tema, els quals m'han servit molt per redactar el treball després. La feina ha estat seleccionar l'allau d'informació i fer-me-la entenedora.

Les conclusions que he tret d'aquest treball són comprovables ja que la crisi la vivim dia a dia, però els objectius que tenia era fer-ne un recull i posar-ho per escrit.

1 Estat de la situació: dels anys de bonança econòmica a la crisi

A Espanya i Catalunya, en els darrers 30 anys, s'ha viscut una gran transformació política, social i econòmica. Hem aconseguit ser un país avançat, superar moltes dècades d'aïllament i retard i projectar-nos com un bon model d'estat del benestar.

Des de la dècada dels 90 i fins a finals de l'any 2008, vam estar gaudint d'un creixement econòmic prolongat, estable i intens, que va fer possible un augment molt important de la renda per càpita¹, fins a l'extrem de apropar-nos a molts països del nostre entorn europeu i fins i tot superar-ne d'altres.

L'any 2007, per exemple, els ciutadans europeus tenien una renda per càpita mitjana de 21.500 € i Catalunya la tenia de 23.533 €.

Aquesta etapa expansiva va ser fruit d'un conjunt de factors rellevants que van influir mundialment i en el país.

- La globalització econòmica
- L'entrada d'Espanya a l'euro l'any 2002 i els beneficis que se'n derivaven
- El paper clau de les tecnologies de la informació i la comunicació
- La mundialització financera amb aparició de nous productes per a préstecs i reducció dels tipus d'interès
- L'augment de la població, per la immigració i pel creixement natural
- L'augment de la població activa
- L'augment de l'activitat del sector de la construcció i l'expansió immobiliària

Des de 1991, l'evolució demogràfica a Catalunya va fer un canvi espectacular i va passar dels 6 milions el 1996 als 7 milions el 2006 a conseqüència de l'acceleració dels moviments migratoris arribats des de l'estranger.

Atenent a les dades del padró continu d'habitants, la població resident a Catalunya en data 1 de gener de 2005 era de 6.995.206 persones i l'any 2010 ja en recollia 7.512.381, cosa que representa un augment de 517.175 persones.

**En cinc anys
la població catalana
va augmentar
en 517.175 persones.**

¹ Relació que hi ha entre el producte interior brut (PIB) d'un país i la seva quantitat d'habitants

L'augment de població va influir i impactar tant el marc de l'oferta i del mercat de treball com el de la demanda. En el primer cas, es va crear ocupació i hi va haver un augment de la taxa d'activitat², i per tant es va reduir la taxa d'atur³.

Pel que fa a la demanda, això va provocar un augment de la necessitat d'habitatge i d'altres béns de consum relacionats.

Així doncs, aquesta demanda real va sostenir la forta expansió del sector de la construcció de llars. La gent volia comprar-se un primer habitatge atès que treballaven i havia augmentat la seva renda. A la vegada, hi havia una forta demanda de segones residències sobretot a zones turístiques.

I tot això ho va afavorir la situació de tipus d'interès baix fruit de l'entrada en circulació de l'euro, i possiblement, una política bancària que facilitava la concessió de crèdits.

A banda del sector de la construcció, el sector serveis va concentrar la major part d'ofertes de treball. En canvi, la indústria, que produeix béns comercials, no va experimentar cap expansió, a causa d'un feble creixement de la productivitat i d'una pèrdua de competitivitat en comparació amb la resta d'economies europees.

L'economia catalana tenia al davant nous grans reptes amb nous escenaris mundials. El procés creixent de globalització dels mercats, la incorporació a la Unió Europea dels països del centre i de l'est d'Europa i l'emergència d'economies com la de la Xina o la de l'Índia, juntament amb la intensitat del canvi tecnològic, portava a la necessitat d' intentar augmentar la competitivitat mitjançant la millora de la productivitat de l'economia.

Per poder garantir un creixement estable en el futur, Catalunya havia d'incidir en elements de millora estructural si es volia millorar la competitivitat:

- Millorar les infraestructures de transport
- Solucionar els problemes de subministrament d'energia elèctrica
- Actuar davant l'elevat fracàs escolar
- Millorar la formació professional
- Invertir en recerca, desenvolupament i innovació
- Adreçar la producció cap a segments d'alta tecnologia
- Potenciar els serveis vinculats a la societat del coneixement

Però aquestes mesures no es poden aplicar a temps, perquè a partir de l'any 2007 ja apareixen una sèrie d'indicadors que marquen un alentiment de l'activitat a Europa, a Espanya i sobretot a Catalunya.

L'estiu de 2007 als EUA apareixen les anomenades hipoteques *subprime*, hipoteques de baixa qualitat que certes entitats facilitaven a persones sense ingressos, ni feina, ni patrimoni i que després no podien pagar-les. Al final, va ser necessari que la Reserva Federal dels EUA facilités liquidesa a aquestes entitats.

Durant l'any 2008 la situació econòmica mundial es va anar agreujant progressivament. El juliol de 2008 el preu del petroli va arribar a un màxim històric, i el mes de setembre va haver-hi el gran xoc financer als EUA per la fallida de *Lehman Brothers*, que era una banca d'inversió i de serveis financers que es va veure seriosament afectada per la crisi de les hipoteques *subprime*. Aquest fet va sacsejar i paralitzar l'activitat de tots els mercats, va frenar en sec l'activitat econòmica mundial i va arrossegar a la baixa totes les borses internacionals.

Oficines de *Lehman Brothers* als EUA

² Quocient entre la població activa i la població potencialment activa

³ Quocient entre el nombre de treballadors aturats i la població activa

A partir d'aquest moment hi va haver davallades considerables en les exportacions de països avançats com Alemanya o el Japó i reduccions de la producció industrial superiors al 15% a la gran majoria dels països avançats.

La taxa de creixement real del PIB, que a Catalunya l'any 2007 era del 3,3%, l'any 2008 va baixar fins al 0,1%, va caure fins al -4,2% l'any 2009 i va tornar a remuntar lleugerament l'any 2010 fins al 0,1%.

Aquesta crisi econòmica ha obert la porta a una gran crisi social i ha posat en dubte el lideratge polític d'un món avançat que no en va preveure les grans conseqüències. A la vegada s'estan posant en evidència les debilitats estructurals que teníem molt països, i que, en el cas de Catalunya, no es va tenir temps de poder reorientar ni posar en marxa reformes que eren necessàries.

Així, a partir del darrer trimestre de 2008 i al llarg de 2009 fins a l'actualitat, comencen a aparèixer seriosos problemes en tots els sectors (el sector de l'automòbil, de la construcció i del mercat immobiliari, del turisme i de la indústria), juntament amb la morositat dels crèdits concedits per bancs i caixes d'estalvis a particulars i empreses.

Així mateix, la caiguda del consum de les famílies va ensorrar les vendes del comerç. Els sectors més perjudicats eren la venda de cotxes, electrodomèstics, i mobles, justament tots aquells sectors que havien gaudit d'uns anys de creixement extrem. A la vegada els sectors de l'alimentació i de la roba també patien pèrdues.

També s'anaven produint al llarg de 2009 situacions de crisi a les empreses que acabaven amb tancament, amb concurs de creditors⁴ i/o ERO⁵. Els sectors més afectats van ser l'immobiliari i el de la construcció, el de la indústria i el de la distribució de mercaderies. D'aquesta manera, fins a arribar a l'àmbit familiar quan es començaven a produir embargaments de béns immobles.

El bon nom de què havia gaudit l'economia espanyola i catalana al llarg de molts anys anava perdent posicions, ja que se'ns mirava amb lupa des de diferents organitzacions com la Comissió Europea i el Fons Monetari Internacional, que assenyalaven la nostra rigidesa del mercat de treball, el nostre sistema educatiu i ensenyament deficient, els nostres dèficits estructurals i el nostre sistema de transport deficitari.

El govern de l'Estat i el de la Generalitat tenien també un deute públic molt elevat. Tot i que es van prendre algunes mesures com la pujada d'impostos, la frenada de la contractació pública, la reducció de la despesa de determinats ministeris i conselleries, a mitjan 2009 encara no tothom era conscient de l'existència de la crisi.

Taxa de creixement real del PIB

	2007	2008	2009	2010
Catalunya	3,3	0,1	-4,2	0,1
Espanya	3,5	0,9	-3,7	-0,1

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'IDESCAT i l'Eurostat

⁴ Procediment especial per a la realització col·lectiva dels crèdits, quan el deutor no pot complir les seves obligacions corrents

⁵ Procediments administratius d'extinció de contractes de treball (acomiadament col·lectiu)

Façana marítima de Palamós

2 Palamós 2005-2010

El municipi de Palamós, que té una extensió de 13,98 km², es troba a la província de Girona, a la comarca del Baix Empordà i limita amb la Mar Mediterrània i els termes municipals de Calonge, Vall-llobrega, Mont-ras i Forallac.

És la capital de la província marítima de Girona, la sanitària del Baix Empordà i un eix de comunicacions cap al sud i cap al nord. Palamós se situa a 110 km de Barcelona i a 47 km de Girona.

Els sectors puntals de l'economia palamosina són: el sector turístic/serveis, el de la pesca –el port de Palamós és un dels més importants de Catalunya–, el de la indústria, el sector dels serveis i el sector de la construcció.

Padró municipal d'habitants

Any	Població
2010	18.057
2009	18.161
2008	17.766
2007	17.400
2006	17.197
2005	16.817

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'IDESCAT.
Padró continu

2.1. Dinàmica demogràfica

La població de la Unió Europea va créixer molt a partir de l'any 2000, sobretot la resident a Espanya, a causa de la immigració. Per comunitats autònomes, Catalunya va ser la que va assolir un creixement més gran.

Pel que fa a Palamós, analitzaré el canvis de població ocorreguts en els darrers 5 anys, i els canvis de tendències a partir de l'inici de la crisi l'any 2008, basant-me en les dades del padró, ja que l'últim cens de població oficial registrat data de l'any 2001.

La població resident a Palamós l'any 2010 havia crescut un 6,8% en cinc anys.

Fins a l'any 2009 va anar augmentant, sobretot el 2009, que compta amb 395 persones més que l'any anterior, però de l'any 2009 al 2010 la població disminueix, concretament en 104 persones.

En canvi, la comarca del Baix Empordà i Catalunya, a diferència de Palamós, no van perdre població entre l'any 2009 i 2010.

Segons dades del diari *El Punt*, de 24 de desembre de 2010, l'augment de població de l'última dècada havia frenat en sec i les poblacions de les comarques gironines que havien perdut més població eren: Figueres, Blanes, Sant Feliu de Guíxols, Ripoll, Torroella de Montgrí i Palamós.

Percentualment, el grup de població de fins a 14 anys s'ha mantingut i la franja entre 15 i 64 anys ha disminuït un 0,7%, fet que queda compensat pel creixement de les persones més grans de 65 anys. Per tant, hi ha hagut un lleuger envelliment de la població.

Revisant any a any es comprova que hi ha major nombre de dones que d'homes, com a tots els països occidentals.

L'any 2010, el 16,8 % de la població de Palamós tenia més de 65 anys. Pel que fa a la comarca del Baix Empordà, aquest tram de població representava el 16,4% i a Catalunya, el 16,5%. Per tant, a Palamós s'observa una situació d'envelliment de la població superior a la del Baix Empordà i de Catalunya.

La xifra de naixements s'ha mantingut força estable al llarg d'aquests cinc anys. L'any 2006 es van registrar 201 naixements, 40 més que l'any anterior. L'any que n'hi va haver més va ser el 2008, amb 202 naixements.

Segons una notícia del Diari de Girona, de 15 d'octubre de 2010, es va passar de 1.628 naixements l'any 2008 a 1.492 l'any 2009, cosa que representava una disminució del 8,3%. A Palamós concretament, entre 2008-2009, la disminució va ser del 15,3%.

Comparant els naixements i les defuncions en aquests darrers cinc anys, podem concloure que el creixement de la població de Palamós, que és la diferència entre naixements i defuncions, va ser de 249 persones.

L'any 2010, la població de Palamós va disminuir en 104 persones respecte el 2009, quan des del 2005 sempre anava creixent.

Comparativa de població

Any	Palamós	Baix Emp.	Catalunya
2010	18.057	133.221	7.512.381
2009	18.161	132.973	7.475.420
2008	17.766	130.738	7.364.078
2007	17.400	126.450	7.210.508
2006	17.197	124.055	7.134.697
2005	16.817	120.302	6.995.206

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'IDESCAT.
Padró continu

Població per grups d'edat

Any	0-4 anys	15-64 anys	65 anys i +
2010	2.728	12.295	3.034
2009	2.768	12.390	3.003
2008	2.666	12.187	2.913
2007	2.635	11.889	2.876
2006	2.581	11.795	2.821
2005	2.548	11.565	2.704

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'IDESCAT.
Padró continu

Naixements

Any	Nens	Nenes	Total
2010	102	90	192
2009	85	86	171
2008	112	90	202
2007	92	82	174
2006	103	98	201
2005	83	78	161

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'IDESCAT.
Padró continu

Població segons sexe

Any	Homes	Dones
2010	8.910	9.147
2009	8.982	9.179
2008	8.797	8.969
2007	8.616	8.784
2006	8.522	8.675
2005	8.312	8.505

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'IDESCAT.
Padró continu

Defuncions

Any	Homes	Dones	Total
2010	77	74	151
2009	88	81	169
2008	66	70	136
2007	68	54	122
2006	74	62	136
2005	70	68	138

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'IDESCAT.
Padró continu

Comparativa de grups d'edat. Any 2010

Grup edat	Palamós	Baix Emp.	Catalunya
0 a 14 anys	2.728	20.641	1.146.950
15 a 64 anys	12.295	90.742	5.126.268
65 anys i més	3.034	21838	1.239.163
Total	18.057	133.221	7.512.381

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'IDESCAT.
Padró continu

Segons dades de l'Institut Nacional d'Estadística, l'any 2005 Catalunya era la comunitat autònoma d'Espanya amb un nombre més alt d'estrangers empadronats.

Si durant els anys 50, 60 i 70 del segle XX, el creixement de la població de Catalunya estava protagonitzat per la immigració interior de la resta d'Espanya, durant l'última dècada s'ha caracteritzat per l'arribada de població amb nacionalitat estrangera.

A Palamós, el 1996 només el 2,4% de la població tenia nacionalitat estrangera. Aquest percentatge creix fins a pràcticament el 6% el 2001. Però l'acceleració definitiva es produeix a partir del 2005.

Població segons nacionalitat. Any 2005								
Nacionalitat								
Lloc naixement	Espanya	Unió Europea	Resta Europa	Àfrica	Amèrica Nord Central	Amèrica del Sud	Àsia i Oceania	Total
Catalunya	10.806	28	5	124	2	7	6	10.978
Espanya	3.524	4	0	10	1	1	2	3.542
Estranger	331	262	201	811	75	557	60	2.297
Total	14.661	294	206	945	78	565	68	16.817

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'IDESCAT. Padró continu

Població segons nacionalitat. Any 2010								
Nacionalitat								
Lloc naixement	Espanya	Unió Europea	Resta Europa	Àfrica	Amèrica Nord Central	Amèrica del Sud	Àsia i Oceania	Total
Catalunya	11.093	38	11	165	3	14	7	11.331
Espanya	3.338	5	0	1	0	0	3	3.347
Estranger	559	578	170	874	205	855	138	3.379
Total	14.490	621	181	1.040	208	869	148	18.057

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'IDESCAT. Padró continu

L'any 2005 la població estrangera a Palamós representava el 12,8 % de la població; el 2006, el 14%; el 2009 va arribar al 17,3%, i el 2010, el 16,9%. Segons aquestes dades la població estrangera resident a Palamós prové majoritàriament d'Amèrica Llatina i Àfrica, en concret països magrebins. Menys important, en volum, és la que té nacionalitat d'algun país de la Unió Europea o de la resta d'Europa. Ara bé, tot i la diversitat, cal remarcar el pes de la població amb nacionalitat magrebina (bàsicament del Marroc i d'Algèria). La majoria dels immigrants magrebins són joves i estan en edat de treballar, però tenen un nivell educatiu molt baix.

Majoritàriament, les persones immigrants solen agrupar-se en determinats sectors i ocupacions, concretament el de la construcció, el sector pesquer, l'hotelier i el de la restauració.

Comparant el pes de la població estrangera de Palamós amb municipis propers com per exemple Platja d'Aro o Palafrugell, es pot veure com el nostre municipi presenta dades força inferiors a aquests.

La crisi econòmica en aquests casos segur que hi té a veure. La davallada dels sectors de la construcció i de serveis ha deixat sense feina molta gent que va venir de fora i que en aquests sectors havia trobat el seu recurs econòmic.

Població estrangera any 2010:

- Catalunya: 15,9%
 - Baix Empordà: 22%
 - Palamós: 16,9%
- (L'any 2009 havia arribat al 17,3%)

2.2. Evolució de l'atur

La profunda crisi econòmica en què estem immersos ha afectat diferents sectors econòmics del nostre municipi. Veníem d'una dècada (1998-2008) amb un fort creixement i alts nivells d'ocupació, però amb un estancament de la productivitat, perquè els sectors que més havien crescut eren el de la construcció i de serveis.

Ja des de sempre, i fins i tot en temps de bonança econòmica de la darrera dècada, a Espanya, i també a Catalunya, hem tingut unes taxes d'atur més elevades que a la resta d'Europa.

La macroeconomia defineix tres nivells d'atur:

- **L'atur friccional:** l'atur causat pel moviment normal del mercat laboral, que inclou els individus que estan canviant d'ocupació.

- **L'atur estructural:** l'atur relacionat amb els treballadors que han perdut la seva feina atès que han estat reemplaçats pels canvis estructurals (com ara l'automatització de les empreses).

- **L'atur cíclic:** l'atur que està relacionat amb la disminució o la caiguda de la producció total de l'economia. Aquest augmenta durant les recessions econòmiques i disminueix durant els períodes de prosperitat i creixement econòmic.

Ara mateix estem immersos en un atur cíclic, tot i que també hi ha un component d'atur estructural que ja es podria considerar previ a la crisi.

Des de l'any 2005 observem que l'atur registrat anava pujant i que la major diferència es va produir entre l'any 2008 i 2009.

L'any 2011, al nostre municipi ha estat de 1.681 persones. Per tant, hi ha hagut un augment de 42 persones respecte de l'any anterior. (Font: dades a 3-1-12 del Departament d'Empresa i Ocupació de la Generalitat).

Pel que fa a les dades d'atur de tota la comarca del Baix Empordà, les xifres encara són més elevades. Cal destacar l'increment de 4.002 persones que van quedar sense feina entre l'any 2008 i 2009 (increment del 79% - 7% superior que a Palamós en el mateix període).

Si busquem dades de l'atur registrat segons sexe, edat i sector d'activitat econòmica afectat, trobem grans diferències entre el desembre de l'any 2005 i el desembre de 2010.

En aquesta taula s'observa de manera molt clara que el nombre d'aturats ha augmentat moltíssim entre 2005 i 2010, en concret de 903 persones, cosa que representa un increment del 230%.

El desembre de 2005 hi havia 91 dones més que homes sense lloc de treball, en canvi el desembre de 2010 hi havia 88 homes més que dones a l'atur. En general, l'edat amb més nombre de parats és entre 25 i 44 anys, tant en dones com en homes.

El sector que ha acumulat més atur ha estat el sector de la construcció amb un augment d'un 371%, seguit del de la indústria amb un 221% i el dels serveis amb un 205%. I els menys afectats, el sector de l'agricultura i la pesca.

Atur registrat a Palamós

Any	Persones
2010	1.639
2009	1.293
2008	748
2007	639
2006	672
2005	592

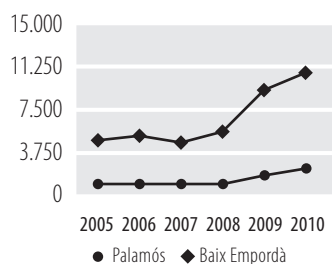
Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'IDESCAT. Atur registrat. Recòmptes a 31 de març de cada any.

Atur a la comarca del Baix Empordà

Any	Persones
2010	11.030
2009	9.030
2008	5.028
2007	4.136
2006	4.672
2005	4.319

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'IDESCAT. Atur registrat. Recòmptes a 31 de març de cada any.

Gràfic comparatiu de l'atur 2005-2010

Atur registrat segons sexe, edat i sector

	Total	Sexe i edat						Sectors				
		Homes			Dones			Agricultura Pesca	Indústria	Cons- trucció	Serveis	Sense ocupació anterior
		<25	25-44	>=45	<25	25-44	>=45					
Desembre 2005	691	48	154	98	54	208	129	15	91	100	459	26
Desembre 2010	1.594	85	493	263	68	397	306	18	202	371	941	62

Font: elaboració pròpia segons dades del Servicio Público de Empleo Estatal

2.3. Servei d'Ocupació de Catalunya (Oficina de Palamós)

Per donar servei a les persones demandants de treball i/o en situació d'atur, a Palamós hi ha una Oficina del Servei d'Ocupació de Catalunya (SOC) que realitza les gestions dels municipis de Calonge, Castell-Platja d'Aro, Llagostera, Palamós, Sant Feliu de Guíxols, Santa Cristina d'Aro i Vall-llobrega.

Cal destacar alguns programes que pretenen incrementar la formació i l'ocupació de les persones joves com el Programa Suma't, mitjançant la formalització de contractes per a la formació on es preveuen ajuts destinats tant a la formació com als costos laborals.

Així es pot estimular la formació i l'aprenentatge de les persones que han abandonat el sistema educatiu prematurament, i acompanyar i promoure el desenvolupament de les competències bàsiques i tècniques necessàries per a la seva inserció laboral.

Els destinataris del programa són persones joves desocupades majors de 18 anys i menors de 25 anys que no han finalitzat l'educació secundària obligatòria.

A banda de l'oficina del SOC i compartint el mateix edifici, hi ha l'oficina del *Servicio Público de Empleo Estatal* (SPEE), abans anomenat INEM, que es cuida de les prestacions d'atur, ajudes econòmiques que es concedeixen als treballadors que han perdut la seva feina de manera involuntària i aconsegueixen uns requisits concrets. També hi ha prestacions per a persones en atur que estan en determinades situacions de necessitat i que tenen dificultats especials per trobar feina. Aquests col·lectius reben la que s'anomena Renta Activa d'Inserció.

3 Impacte de la crisi en alguns sectors cabdals de Palamós

Les dades del mercat laboral al llarg de l'any 2009 reflectien la gravetat de la crisi econòmica que ens afectava. Tots els sectors van quedar afectats, l'industrial, el de la construcció i el dels serveis els que més.

Palamós, com que és un municipi on el sector turístic té pes, durant la temporada turística mantenia una taxa d'atur inferior, però quan aquesta finalitzava, la taxa tornava a augmentar.

A continuació analitzaré alguns dels sectors econòmics més rellevants de Palamós, per veure-hi l'evolució i l'impacte de la crisi d'aquests darrers anys.

3.1. Sector industrial

En aquest punt em referiré exclusivament a l'empresa Hutchinson, per la seva importància al sector industrial i la gairebé no existència d'altres indústries a destacar a Palamós (per exemple la indústria del suro, que ara ja té molt poca incidència).

L'empresa Hutchinson, coneguda com *La Vincke*, data de l'any 1930. Situada inicialment al centre de Palamós, l'any 1997 es va traslladar al paratge de la Pietat.

Els productes que produeix aquesta empresa actualment estan relacionats amb el sector de l'automòbil, que, des que va esclatar aquesta crisi, ha estat un dels sectors més afectats amb una caiguda important de vendes. Fabriquen equips, components i accessoris, principalment mànegues de goma, tubs flexibles de plàstic, metàl·lics i de goma natural i sintètica.

Les vendes d'aquesta empresa van començar a baixar a partir de l'any 2005.

Les vendes de cotxes van caure en picat i, lògicament, les empreses que en fabricaven components, com és el cas, van veure caure també les comandes.

L'empresa Hutchinson de Palamós va començar la regulació d'ocupació temporal (ERO temporal) pactada amb el comitè d'empresa a principis de gener de 2009 i que ja havia engegat el mes de novembre de 2008. L'expedient afectava al voltant de 400 treballadors que van reduir la seva activitat de manera rotatòria i en funció de la feina que hi havia.

Finalment el maig de 2009 es va portar a terme l'expedient de regulació d'ocupació (ERO) que va afectar 163 treballadors, el 34,68% de la plantilla, que era de 470 treballadors. En aquell moment divuit treballadors més van quedar inclosos en un ERO temporal. Tots els treballadors van rebre indemnitzacions de 45 dies per any treballat, fins a un màxim de 110.000 euros. Va afectar principalment empleats per sota dels 54 anys, a fi de no afectar la cotització de cara a la jubilació als majors d'aquesta edat.

3.2. Sector de la construcció

El sector de la construcció ha sigut un dels sectors que ha perdut més llocs de treball. A partir de l'any 2007 el descens ha sigut imparable i es va tocar fons durant els anys 2009 i 2010. El nombre de transaccions immobiliàries i la construcció de nous habitatges va patir descensos al voltant del 40%, segons dades de la Cambra de Comerç de Girona.

Segons dades del Departament d'Urbanisme de l'Ajuntament de Palamós, hi va haver una gran davallada en les sol·licituds d'obres majors.

Durant el 2005 va haver-hi 142 sol·licituds i durant el 2010, només 36, cosa que representa una reducció del 74,5%. A la vegada també hi va haver un descens important en la construcció d'obres públiques.

Cal destacar, però, el Projecte Palamós Millora, que és un procés de regeneració urbana integral, que pretén assolir la transformació i millora de tres barris de Palamós: les Cases Noves, Mas Guàrdia i Eixample Nord, i que ha donat impuls i ocupació a la vila.

Al nostre municipi tenim un escenari d'estancament en el sector immobiliari, amb un excés d'oferta d'habitatges que no es venen, tot i haver baixat preus.

3.3. Sector pesquer i marítim

Al port de Palamós es desenvolupen i conviuen sectors diversos: comercial, pesquer, de creuers, turístic i nàutic-esportiu. El conjunt d'aquestes activitats representa un important dinamitzador econòmic per al municipi i la seva àrea d'influència.

Pel que fa a l'activitat comercial, el port de Palamós és l'únic port de la costa gironina que rep tràfic de mercaderies. Tot i això, també ha patit l'impacte de la crisi en la seva activitat, sobretot l'any 2009, amb un repunt en positiu, encara que no gaire elevat, l'any 2010.

Per complementar l'activitat i la utilització del port es va iniciar l'acollida de creuers turístics aproximadament l'any 2006 i des d'aleshores aquesta activitat ha anat augmentant any rere any. D'aquesta manera s'està consolidant com un port que rep trànsit de creuers dins de l'arc de la Mediterrània i, a part, és el segon port de Catalunya més important dedicat a aquesta activitat.

La inauguració de l'Estació Marítima l'any 2008 com a equipament va donar-hi l'impuls necessari.

L'any 2010 van haver-hi 31 escales amb 27.550 passatgers i l'any 2011, s'ha tancat amb 36 escales i 38.770 passatgers segons dades del Departament de Territori i Sostenibilitat de la Generalitat. Per tant ha suposat un increment del 41% del nombre de passatgers i un augment del 16% d'escales de creuer, respecte de l'any anterior.

La pesca també és una activitat fonamental a Palamós i fins i tot podríem dir que, per a molta part de la població, la pesca és quelcom més que una activitat: és una forma de vida.

El pesquer és un sector molt tocat per la crisi. El 2010 va ser un any molt dolent per als pescadors de la Confraria de Palamós que van saldar l'any amb pèrdues d'aproximadament 3 milions d'euros. Va ser precisament la pesca de gambes la que va salvar una mica la temporada.

Els beneficis per als pescadors que es dediquen majoritàriament a capturar gamba de Palamós han caigut a la meitat des de l'inici de la crisi. El volum de captures no ha disminuït tant, però s'han incrementat els costos pel preu del combustible i ha baixat el preu de venda. Tot això ha escurçat el marge de benefici per als pescadors.

Un dels problemes principals dels pescadors de Palamós aquests darrers anys és que capturen moltes gambes que no arriben a la mida necessària, són més petites i també més barates, cosa que es tradueix en menys beneficis per als pescadors. A més, capturar-les perjudica el futur de la pesca de gambes perquè els exemplars d'aquesta mida encara no es reproduïen i poden posar en perill la supervivència de l'espècie al litoral de Girona. Per això, el mes de gener fan una aturada biològica i durant febrer i març surten a pescar un dia menys per evitar malmetre la població de gambetes.

Cala Estreta

3.4. Sector turístic

El sector turístic a Palamós s'ha anat mantenint quant a nombre de turistes que ens visiten, però la facturació ha disminuït, ja que la despesa per càpita és menor i el nombre de pernoctacions en els establiments hotelers també es va reduir.

De fet, potser la mateixa crisi econòmica ha provocat que molta gent hagi deixat de fer viatges turístics a l'estranger i que s'hagi decidit per destinacions més pròximes per passar les seves vacances. Això ha repercutit positivament en l'ocupació que han tingut els establiments hotelers, càmpings, turisme rural o apartaments de la nostra zona de la Costa Brava Centre.

L'oferta turística de Palamós és molt àmplia i amb molts atractius: gastronomia, platges, esports nàutics, entorn natural incomparable i el port amb el Museu de la Pesca.

L'any 2009 no va ser un bon any per al sector turístic. Va haver-hi una reducció important en l'arribada de turistes estrangers i el nombre de treballadors contractats en el sector també es va reduir, tot i que durant els mesos de temporada de juliol i agost es va revifar.

3.5. Sector serveis

El sector serveis també ha tingut una evolució negativa al llarg del darrer trienni, tot i que cal remarcar que aquest sector agrupa molts subsectors. Alguns d'ells van generar feina al llarg dels anys 2008 i 2009. Entre aquests últims trobem activitats amb un pes específic important, com l'administració pública, l'educació, les activitats sanitàries i altres activitats professionals. No obstant això, a partir de finals de 2010 i tot l'any 2011 s'han produït ajustaments i retallades importants en sectors com la sanitat i l'educació, tant pel que fa a recursos com de sous dels seus professionals.

En canvi el comerç i la restauració han anat perdent activitat i llocs de treball des de 2008-2009. El comerç, sobretot, encara necessita la reactivació del consum familiar.

Dintre del sector serveis/comerç, cal esmentar els concessionaris o agents de venda de vehicles. Les seves vendes es van recuperar el 2010, després de la gran davallada en la matriculació de l'any 2009, gràcies al Pla de renovació anomenat Pla 2000E, però les dades apunten que al llarg de 2011 la matriculació de vehicles ha tornat a caure considerablement.

4 Solidaritat i moviment ciutadà

Aquesta greu crisi que afecta l'economia des de fa 3 anys ha tingut un gran impacte social. Ha provocat un deteriorament important en la situació econòmica i financera de les administracions públiques i especialment dels ajuntaments de la gran majoria de municipi. Queda clar que també ha afectat de ple les economies familiars a causa del gran nombre d'aturats.

Abans de la crisi els ajuntaments obtenien una part molt important dels seus ingressos dels impostos vinculats al sector de la construcció i, òbviament, el canvi de situació del mercat immobiliari ha provocat una dràstica caiguda dels ingressos procedents d'aquest sector. També hi ha hagut una rebaixa de les transferències que feia habitualment el Govern i l'Estat als municipis.

A la vegada, la persistència de la crisi provoca creixents demandes vinculades a les polítiques socials, atès que són els ajuntaments els que són més a prop dels ciutadans i els que han de donar-los suport.

Al municipi de Palamós existeix una àmplia xarxa de teixit social, associatiu i d'ONG que històricament s'ha caracteritzat per mantenir una activitat important. Aquest conjunt complementa la tasca dels Serveis Socials d'Atenció Primària, que constitueixen el punt d'accés immediat al primer nivell del Sistema Català de Serveis Socials i el més proper a l'usuari i als àmbits familiar i social.

Els professionals d'aquest servei treballen per atendre les necessitats socials de les persones del nostre municipi. Amb la seva feina contribueixen a prevenir problemàtiques socials, i a facilitar la reinserció i la integració de persones en situació de risc social o exclusió. Tanmateix, en els darrers anys, difícilment poden donar resposta a totes les sol·licituds a causa dels pocs recursos existents i per tant, es fa imprescindible la cooperació ciutadana.

A Palamós, el Departament de Cooperació i Solidaritat de l'Ajuntament treballa per impulsar i donar suport a PALAMÓS SOLIDARI, un grup d'ONG format per la Taula Municipal de Cooperació i Solidaritat de Palamós i de Sant Joan. Aquest òrgan de participació ciutadana té com a objectiu principal facilitar, promoure i donar suport a les actuacions i als projectes relacionats directament o indirectament amb la solidaritat i la cooperació, així com difondre aquests valors entre els ciutadans i les ciutadanes de Palamós i de Sant Joan. Així, en aquests últims anys aquest departament ha tingut un pes important en el dia a dia del municipi, per tal de minimitzar els efectes de la profunda crisi que colpeja una gran part de població molt propera.

Cal destacar les activitats de Càrites de les parròquies de Sta. Maria i Sta. Eugènia i de Creu Roja, entitats amb gran pes a la nostra vila i que tenen diversos programes d'actuació.

Càrites està oberta a les necessitats de l'entorn i articula la seva acció al voltant de determinats projectes, donant als recursos de què disposa la millor rendibilitat possible.

A Palamós s'ha activat el **Servei de Rober**, que recicla la roba de segona mà i que té com a principal objectiu proporcionar roba a persones amb dificultats econòmiques gràcies a donacions desinteressades, tot apostant per la cultura de la reutilització, el reciclatge i el consum responsable. Actualment el Servei de Rober de Càrites funciona com a botiga i es proporciona roba a canvi d'un import simbòlic, fet que normalitza i dignifica el lliurament de la roba de segona mà a la gent amb poc recursos i a famílies senceres del nostre entorn.

L'agost de 2010, Càrites Sta. Eugènia, juntament amb altres institucions i entitats, i amb el suport de l'Ajuntament, va posar en marxa el **Centre de Distribució d'Aliments**, que té com a objectiu cobrir les necessitats bàsiques de la població més desfavorida, en situació de pobresa i d'exclusió social. Els productes alimentaris del servei de distribució provenen del banc d'aliments de Girona i de la Creu Roja, Càrites, l'Ajuntament de Palamós i de donacions particulars.

Des de l'agost de 2010 fins a l'agost de 2011, s'havien atès unes 120 famílies. En inaugurar el centre es repartien uns 1.100 quilos mensuals d'aliments, però l'agost de 2011 es va arribar a més de 4.000 quilos. El perfil dels beneficiaris ha anat canviant i cada vegada s'ha detectat que és gent més jove, i que sis de cada deu persones són de nacionalitat espanyola, i per tant, no es pot dir que aquestes ajudes només les reben els immigrants.

En aquesta acció de recollida d'aliments, l'Hospital de Palamós, a través del grup de cooperació de l'entitat, l'any 2010 en va recaptar 2 tones i l'any 2011 n'ha recaptat 6. El repartiment de menjar es fa a través de les cinc delegacions de Càrites de la comarca del Baix Empordà.

Un altre recurs destacat per cobrir necessitats bàsiques de la població més vulnerable, i que ha patit els efectes de la crisi, és el Servei d'Atenció Bàsica Immediata (SABI), que, segons es descriu al web de Creu Roja, és:

- **Un servei d'assistència diürna**, destinat a persones en risc d'exclusió social i persones sense sostre. Obert els dilluns, dimecres i divendres, que ofereix de manera gratuïta els serveis de menjador, dutxa, bugaderia, banc de roba i informació i assessorament a les persones usuàries.
- **En el projecte hi participa la Creu Roja de Palamós i Càrites Santa Eugènia** i funciona exclusivament amb voluntaris de la institució sota la supervisió de la tècnica social, en un local que ha cedit per a aquest ús la parròquia de Sant Joan de Palamós i amb finançament de l'Ajuntament.
- **Els casos que s'atenen es deriven majoritàriament des dels Serveis Socials**, tot i que també s'atenen persones de manera directa.

A l'Escola Vedruna també s'organitza cada any la Campanya de Solidaritat, habitualment durant el mes de novembre. Es fan activitats com l'esmorzar solidari, recaptació de diners i es participa en campanyes de recollida de joguines per a diferents organitzacions solidàries lligades a l'entorn d'aquesta escola i que estan repartides arreu de països del món, o per a associacions de la nostra vila.

5 La crisi i els joves

En aquest entorn econòmic marcat per l'efecte immediat de la desocupació sobre la situació econòmica de milions de persones, no es pot passar per alt els efectes que la crisi i l'atur estan ocasionant sobre els joves. Aquests, dia a dia, veuen més negres els seus projectes de vida i de futur a causa de les dificultats que tenen per trobar feina.

La família en aquests moments ha tingut un pes rellevant. La solidaritat familiar, el suport de molts pares als fills que en el seu moment es van emancipar, però que ara no poden pagar la hipoteca, o a molts que voldrien emancipar-se i no poden, fan que la desfeta social sigui menor. S'han donat molts casos en què els pares han aconseguit de nou els fills i les seves famílies pel fet que aquests han perdut o no poden pagar casa seva.

La taxa d'atur dels joves sempre ha sigut més elevada que la dels adults, però la recessió ha agreujat la situació. Els motius que han determinat que l'atur en la joventut s'hagi disparat fins a xifres molt altes ja existien molt abans que la crisi aparegués.

Les altes taxes d'abandonament i de fracàs escolar, juntament amb la de precarietat i temporalitat laboral, la manca d'inversió productiva i d'activitat industrial, la manca d'emprenedors i d'inversió en innovació i recerca, fan pensar que no es resoldran els problemes actuals si no es prenen unes mesures de regulació importants.

Palamós presenta un grau d'èxit escolar lleugerament més baix que la resta de territoris de referència.

Segons dades del curs 2006-2007 de l'estudi Palamós Ciutat Educadora, quan encara podríem dir que estàvem en època de bonança econòmica, s'assenyalava que el percentatge d'alumnes que es va graduar a Palamós en finalitzar l'ESO va ser del 74,6% del total, mentre que al Baix Empordà i en el conjunt de Catalunya se situava al voltant del 79%. Això vol dir que gairebé 8 de cada 10 alumnes es graduaven, mentre que a Palamós la correspondència és de 7,5 de cada 10. Potser l'explicació està en el fet que en aquell moment era fàcil trobar feina i guanyar diners en sectors com la construcció i hotel·leria-restauració.

En èpoques de recessió, la taxa de joves en atur és més elevada que la dels adults.

No obstant això, la gran diferència envers el comportament que presenten els altres dos territoris rau en el percentatge d'alumnes que repeteixen. Quan en les mitjanes de la comarca i de Catalunya el percentatge de repetidors se situava entorn el 14%, a Palamós gairebé es doblava aquest percentatge.

L'evolució de la població activa té comportaments molt diferents en èpoques d'auge i de crisi segons els grups d'edat. La població activa adulta creix a taxes més baixes en les èpoques de crisi respecte a les de bonança econòmica, però d'altra banda, la població activa juvenil disminueix bruscament des del moment que es comencen a notar mínimament els efectes de la crisi.

El mercat laboral juvenil es caracteritza per tenir un flux d'entrada i de sortida molt relacionat amb les condicions del mateix mercat, més que res, perquè els joves no solen ser els sustentadors principals de les seves famílies i en molts casos allarguen la convivència amb els pares fins a edats cada cop majors. D'aquesta manera poden decidir ampliar els seus estudis quan les condicions laborals del mercat no els afavoreixen. Si els fets es produeixen d'aquesta manera es podria considerar un avantatge del mercat laboral juvenil en períodes de crisi econòmica, però només en el cas que els joves sortissin de l'ocupació per millorar la seva formació acadèmica. Però sol ser tot al contrari: els joves surten del mercat desil·lusionats i sense incentius per afrontar la crisi, perquè el treball que han desenvolupat no era el que esperaven.

L'espera per a un treball adequat al seu interès i a la seva qualificació s'ha anat allargant i això els ha obligat a entrar en mercats de treball informal, amb sous baixos i condicions precàries. Aquestes situacions alenteixen la seva progressió i en molts casos els allunyen dels seus itineraris professionals.

En aquests temps de crisi i en general, però especialment en el cas dels joves, per trobar ocupació i també per romandre-hi, es requereixen i són necessaris majors nivells educatius.

La falta d'experiència és un altre dels problemes a què s'enfronten els joves quan s'incorporen al mercat laboral, independentment del nivell d'estudis al qual hagin arribat. Si l'empresa busca treballadors amb certa experiència, el jove que es presenti al lloc de treball per primera vegada estarà en desavantatge i tindrà més dificultat per aconseguir-lo que un adult amb un historial laboral més extens.

Hi ha tres factors que especialment han contribuït a incrementar l'impacte laboral de la crisi en els joves:

- Un d'ells és que els sectors de treball més afectats pel canvi en el cicle econòmic són els que tenien més concentració de joves que s'hi endinsaven després de l'abandonament escolar, com per exemple, la construcció en el cas de nois, i el sector serveis en el cas de noies.
- Per altra banda, les persones amb un baix nivell educatiu i de formació, on hi ha una important proporció de joves, s'han vist molt afectades per la crisi per la dificultat de trobar un lloc de treball.
- Per últim, encara que durant les etapes d'expansió econòmica l'elevat nivell de temporalitat en els llocs de treball dels joves era un avantatge, aquesta situació de crisi no ha fet res més que posar més obstacles a l'entrada del jovent en el mercat laboral.

Els joves amb alts nivells de qualificació es veuen menys afectats per la inactivitat i la desocupació en períodes de crisi.

A Palamós en l'àmbit educatiu es disposa de l'Aula d'Aprenentatge, coneguda antigament com el Centre Cívic. Aquest espai acull fins a 3 serveis, tots ells centrats en la formació de les persones adultes, que en aquests moments de crisi adquireixen una importància rellevant per tal de poder captar de nou els joves que van sortir de l'itinerari educatiu durant els anys de bonança econòmica.

1. L'Escola Municipal d'Adults de Palamós: l'oferta combina tant els cursos reglats i oficials (de lectoescriptura, preparació a les proves d'accés als cicles formatius i a la universitat i idiomes), com activitats adreçades a la població més gran de caire més lúdic o d'aproximació a les noves tecnologies (activitats recreatives, informàtica). En total, l'Escola Municipal d'Adults matricula, en els seus diferents cursos, uns 450 alumnes. El 12% dels participants a aquesta oferta formativa és de nacionalitat estrangera.

2. El Pla de Transició al Treball (PTT) aquest és un programa de garantia social per a tots aquells nois i noies, majors de 16 anys, que han abandonat el sistema escolar sense l'obtenció de cap títol oficial. El PTT té l'objectiu d'afavorir la inserció professional d'aquests joves i, si s'escou, la seva reinserció en el sistema educatiu, per tal de millorar les seves possibilitats d'ocupació en el futur. El PTT compta amb la col·laboració activa de les empreses que s'impliquen en tot el procés.

3. El Consorci per a la Normalització Lingüística, que duu a terme els cursos de català per a adults.

Cal recordar també l'existència del Programa Suma't que s'organitza a través del SOC i que està especialment dissenyat per a aquells joves que es troben fora de qualsevol circuit educatiu i laboral.

6 L'any 2011

Tot i que aquest treball de recerca estava orientat a analitzar l'impacte de la crisi entre els anys 2005-2010, no el puc donar per finalitzat sense fer esment a tots els esdeveniments més importants que han succeït al llarg de l'any que hem acabat recentment. Un any en què les incerteses del món econòmic s'han posat en qüestió després de grans revoltes socials, que s'han traduït en manifestacions de tot tipus als carrers d'arreu del món.

A l'inici de cadascun dels darrers anys semblava que tot milloraria, que la crisi s'apaivagaria i tot retornaria a una situació més estable. El cert és que sembla que res no tornarà a ser com abans.

Podríem dir que aquesta crisi no és conjuntural ni circumstancial, i que s'està transformant en la fi d'una època de vaques grasses, on s'estirava més el braç que la màniga i que ara caldrà iniciar un nou model de producció, de reformes serioses, canvi de pensament i canvis en la manera de consumir.

Segons explica Francesc Torralba, director de la Càtedra Ethos de la Universitat Ramon Llull, la crisi té profunds efectes psicològics i socials en els ciutadans.

L'estat del benestar ha trontollat, el govern de la Generalitat ha aplicat unes mesures d'estalvi per tal de no incrementar el seu dèficit que han incidit de manera molt dura en dos pilars molt importants del nostre país: l'educació i la sanitat.

A tot l'Estat espanyol, al llarg de 2011 es van realitzar manifestacions ciutadanes per protestar per la situació econòmica, social i política, a què ens està duent la crisi i els poders fàctics.

A Catalunya, va haver-hi la manifestació del dissabte 14 de maig contra la política de retallades del govern català i la del diumenge 15 de maig (15M) convocada per la plataforma "Democràcia Real Ya", que van tenir una increïble resposta ciutadana.

El moviment 15M, també conegut com Moviment dels Indignats, ha estat un moviment de la ciutadania que va engegar una sèrie de protestes pacífiques amb la intenció de promoure una democràcia més participativa i que s'allunyés del bipartidisme PSOE-PP i de tot el domini dels mercats financers i bancs.

Acció de protesta en format manifestació

Per primera vegada la societat civil espanyola s'organitzava tota sola, i sembla que s'ha marcat un canvi d'època en la història de les mobilitzacions socials. Les xarxes socials, sobretot Twitter, van convertir la protesta del 15M en un dels temes més comentats del món en aquelles dates.

A les bases del moviment 15M hi ha les de ser un moviment apartidista, o sigui, sense afiliació a cap partit ni sindicat, pacífic, horitzontal i transparent. Tot i que molta gent creia que els indignats només eren persones joves antisistema, el cert era que hi estava representada la societat civil de molts àmbits diferents i de fet volia ser una plataforma democràtica i no violenta.

A Palamós el Moviment dels Indignats també va arrelar. El col·lectiu es reuneix tots els divendres al vespre a la plaça de Catalunya de Palamós per a fer diferents activitats com ara xerrades, debats, projeccions o confecció de pancartes.

El Moviment dels Indignats, tot i no tenir un full de ruta cap a un altre món possible, sí que se sustenta i fa tot un seguit de propostes alternatives, que des de fa anys plantegen i treballen diferents moviments socials, des de l'economia alternativa, la solidaritat internacional, els col·lectius feministes, grups ecologistes, etc.

Un altre element positiu ha estat la capacitat de crear empatia cap a persones que s'han sentit identificades amb aquesta crítica profunda a la classe política actual i al sistema bancari que ens ha portat a la crisi. Això ha fet que molta gent volgués col·laborar d'una manera o altra amb les acampades, aportant-hi el seu suport o, senzillament, veient amb bons ulls les seves propostes.

El llarg de l'any 2011 les conseqüències de la crisi econòmica i financera han sigut moltes i molt diverses, i han afectat de ple la Unió Europea i la nostra moneda, l'euro, just quan aquest any es complirà el seu desè aniversari.

Les dificultats que han travessat alguns dels països de la zona euro (sobretot Grècia, Irlanda, Portugal, Itàlia i també Espanya), han posat en relleu la fragilitat de la unió monetària europea. Alguns d'aquests països han necessitat ser rescatats pel Banc Central Europeu, com Grècia i Portugal, i han patit canvis de govern importants.

A Espanya, les eleccions del 20 de novembre de 2011 van suposar una majoria absoluta del Partit Popular, que haurà d'afrontar canvis importants i que, de ben segur, per tal de controlar el dèficit públic que patim, continuarà implantant retallades que afectaran els pilars del benestar.

El govern de la Generalitat al llarg de 2011 ha controlat la despesa perquè el deute de la Generalitat és tan gran que no és raonable generar-ne més i crear més endeutament que posaria en perill el futur de les properes generacions. Tot i així, l'obsessió per reduir el dèficit, retallant la despesa pública quan l'economia ja està tan deprimida, fa l'efecte del peix que es mossega la cua i provoca que aquesta es deprimeixi encara més.

Així mateix, Catalunya pateix l'incompliment de transferències de diners que, d'acord amb l'Estatut d'Autonomia vigent, l'Estat espanyol ens ha de fer. A finals de 2011 no ens ha arribat el pagament de 759 milions d'euros del govern central, cosa que ha provocat fortes tensions de tresoreria a les finances catalanes.

De moment el que han fet les retallades d'aquest any 2011 és no millorar l'atur, i a Catalunya, si el desembre de 2010 hi havia 562.673 aturats, s'ha tancat el desembre de 2011 amb 614.244 persones aturades, segons dades recents del *Servicio Público de Empleo* i el *Servei d'Ocupació de Catalunya*. Així doncs, aquestes xifres fan que no siguem gens optimistes.

No se sap com, però s'haurà de reformar el mercat de treball per crear ocupació i hi haurà d'haver pactes amb els sindicats. Si no s'arriba a pactar, el govern central legislarà aquesta reforma per decret.

Per altra banda es detecta que la sortida d'espanyols s'ha disparat l'any 2011 a causa de la crisi; o sigui, ara potser tornarem a ser un país d'emigrants. Amb dades de l'Institut Nacional d'Estadística (INE), es detectava que de gener a setembre de l'any 2011 havien sortit d'Espanya 407.214 persones, 50.521 de les quals, o sigui el 12,4%, són espanyols.

Molts estrangers, sobretot immigrants sud-americans (argentins, equatorians, bolivians...), retornen al seu país d'origen en no tenir feina aquí i en haver millorat una mica la situació als seus països. A Palamós, segons dades del padró continu d'habitants, la població empadronada s'ha reduït en 139 persones durant el 2011, respecte de l'any anterior.

La majoria d'espanyols que han començat a marxar tenen entre 32 i 36 anys. Aquests són joves ben formats amb carreres universitàries que troben feina a altres països de la Unió Europea, com el Regne Unit, França i Alemanya, a països emergents com la Xina i també a EUA i Austràlia.

Tal com està la situació, després de tres anys de crisi, la mil vegades anomenada llum al final del túnel, segueix sense aparèixer.

7 Conclusions

Aquesta crisi econòmica mundial que va esclatar l'any 2008, que semblava que era només circumstancial i de la qual sortiríem en poc temps, i que molts governs es negaven a reconèixer, parlant només de desacceleració i retrocés econòmic, ens ha portat al cap de tres anys i escaig, a una espiral de la qual encara no veiem la sortida.

Veníem d'un període de gran expansió econòmica en què tant els governs centrals com els ajuntaments com la societat en si es van endeutar fortament.

Tant en l'àmbit nacional, com a Catalunya i òbviament també a Palamós, el sector de la construcció i l'immobiliari, que va tirar del carro de l'economia espanyola i que va col·laborar a disminuir l'atur durant molts anys, ara és el principal responsable de l'augment d'aturats, ja que és el sector que ha destruït més llocs de treball.

A la vegada ens trobem que el sector de la indústria i de serveis, sobretot el primer, ha perdut importància econòmica perquè en el seu moment no es van potenciar els aspectes d'investigació i de desenvolupament, i ara han perdut competitivitat envers altres països productors.

Estem immersos en aquest escenari perquè l'economia d'avui en dia és global i tot és interdependent: països, regions i, en conseqüència, també el nostre poble, Palamós.

En aquesta situació, l'atur ha afectat sobretot, a banda dels treballadors que eren al sector de la construcció d'entre 30 i 45 anys, els joves que havien abandonat els estudis i la formació, potser amb la idea de guanyar diners de forma immediata.

Crec que avui seria recomanable que els joves en edat escolar (en etapes d'Educació Secundària Obligatòria, Batxillerat i Formació Professional) continuessin la seva formació per tal que el dia de demà estiguessin més ben preparats per integrar-se al món laboral, i sobretot en sectors amb més valor afegit.

Per altra banda, cal tenir en compte que ja ara i en el futur, el fet d'haver estudiat i haver obtingut una titulació, no t'assegura que tinguis un lloc de treball de la teva pretensió allà on voldries. Per tant, s'ha d'estar obert a la possibilitat d'haver de desplaçar-se allà on hi hagi ofertes de treball del nivell desitjat, que pot ser que es trobin fora no solament de Catalunya sinó d'Espanya.

En concret, crec que a Palamós hi ha dos sectors a destacar: el sanitari i el comerç/turisme.

Respecte al primer, penso que s'hauria de buscar la manera de potenciar i incrementar les activitats de formació i investigació dels professionals sanitaris, i si és el cas, en col·laboració, per exemple, amb la indústria farmacèutica i d'enginyeria per a activitats de I+D.

Pel que fa al comerç i turisme, cal aprofitar que tenim el Museu de la Pesca i l'Espai del Peix, oferta diferenciada respecte dels pobles veïns, per promocionar la vila i atraure turistes.

Vinculat al sector de la pesca, es podria desenvolupar la industrialització del peix i marisc obtingut, per donar al producte un major valor afegit i poder arribar a mercats més amplis que fins ara (per exemple: indústria de conserva de peix, plats precuinats i cuinats...).

Els ajuntaments de la nostra comarca no ho tenen gens fàcil per donar resposta a les demandes dels ciutadans, ara que tenen els pressupostos limitats i per tant, és moment de tenir idees concretes per ser més eficients amb els diners que es gasten, ja que durant l'època de bonança s'havien fet grans equipaments esportius i culturals, alguns dels quals encara s'han de pagar.

Seria bo que l'Ajuntament de Palamós amb el recentment creat Consell de Desenvolupament Econòmic pugui fomentar veritablement l'economia i l'ocupació a la nostra vila, mitjançant projectes reals que dinamitzin el nostre turisme, comerç i afegint valor als nostres recursos com el nostre entorn natural, el patrimoni, el port, la pesca o el comerç.

Hem de ser optimistes i pensar que si els governs i polítics introduïssin canvis de valors, com treball, esforç i generositat, intentessin anar tots a la una, i sense perdre la memòria històrica per no caure en una gran recessió, tard o d'hora ens en sortiríem. ■

8 Bibliografia i referències

ARXIU DE PREMSA

- ELCACHO, Joaquim. **Tota una dècada de descens de la població immigrant.** *El Punt*, pàg. 39. 8 d'octubre de 2010.
- BASTONS, T. **La població gironina gairebé no creixerà la pròxima dècada.** *El Punt*, pàg. 38. 8 d'octubre de 2010.
- BASTONS, T. **753.046 gironins.** *El Punt*, pàg. 41. 24 de desembre de 2010.
- BASTONS, T. **Els sud-americans, a la baixa.** *El Punt*, pàg. 35. 2 de febrer de 2011.
- NOGUEIRA, Charo. **Los datos del censo sobre minorías o barrios serán menos fiables.** *El País*, pàg. 36. 4 de febrer de 2011.
- PLAYÀ, Josep. **Tópicos de la demografía.** *La Vanguardia*, pàg. 28. 8 de febrer de 2011.
- PUIG, A., ALEGRET, X. **58.037 desocupats gironins.** *El Punt*, pàg. 31. 5 d'abril de 2011.
- BASTONS, T. **El padró creix tot i el descens del nombre d'estrangers.** *El Punt*, pàg. 12. 5 d'abril de 2011.
- TORNABELL, Robert. **La generació U.** *La Vanguardia*, pàg. 36. 11 de juliol de 2011.
- VILÀ, Dani. **Girona té més veïns estrangers que la resta de l'Estat.** *El Punt*, pàg. 2. 19 de juliol de 2011.
- SEBASTIÀ, Josep M. **La població a la demarcació baixa al mateix temps que ho fa la immigració.** *El Punt*, pàg. 3. 19 de juliol de 2011.
- FORNS, Nuri. **Lloret, tercera ciutat gironina, amb 41.178 habitants.** *El Punt*, pàg. 5. 5 de setembre de 2011.
- BOSCH, Imma. **Els joves creen empreses, també en època de crisi.** *El Punt*, pàg. 6. 5 de setembre de 2011.
- DÍAZ-VARELA, Mar. **La salida de inmigrantes reducirá los parados en medio millón en el 2012.** *La Vanguardia*, pàg. 67. 28 de novembre de 2011.
- V. AROCA, Jaume. **Cambio de tendencia: la población de Barcelona ya nunca será igual.** *La Vanguardia*, pàg. 2-3. 28 de novembre de 2011.

MONOGRAFIES

- ALONSO, Matilde; FURIO, Elies. (2010). **La economía española: del crecimiento a la crisis pasando por la burbuja inmobiliaria.** Cahiers de civilisation espagnole contemporaine.
- CABRÉ, Anna; DOMINGO, Andreu. **Demografia i immigració 1991-2005.** Centre d'Estudis demogràfics de Catalunya, 2007.
- CASTELLS, Antoni; RAÑÉ, Josep M.; HUGUET, Josep; ROSELL, Joan; GONZÁLEZ, Josep; CIMA, Eusebi; COSCUBIELA, Joan; ÁLVAREZ, Josep M. **Acord estratègic per a la internacionalització, la qualitat de l'ocupació i la competitivitat de l'economia catalana.** 16 de febrer de 2005.
- ESCRIVÀ, JL; TAGUAS, David; MONÉS, M. Antònia; GARCIA, Gemma. **Economia Catalana: Retos de futuro.** Departament d'Economia i Finances. BBVA. Novembre de 2007.
- FERNÁNDEZ-HUERTAS, Jesús; FERRER, Ada. **La immigració a Catalunya.** Institut d'Anàlisi Econòmica-Consejo Superior de Investigaciones Científicas.
- PÉREZ, Santiago; CALDERÓN, M. José; HIDALGO, Álvaro; IVANOVA, Alexandra. **Efectos de la crisis económica sobre la juventud española.** Novembre de 2010.
- Informe de conjuntura econòmica a Girona.** Cambra de Comerç de Girona. Juny de 2011.
- Informe de conjuntura econòmica a Girona.** Cambra de Comerç de Girona. Setembre de 2010.
- Observatori econòmic.** Cambra de Comerç de Girona. Novembre de 2009

ENLLAÇOS WEB

Ajuntament de Palamós - <http://www.palamos.cat>

Càrites - <http://www.caritasgirona.cat>

Catalunya turística en xifres - http://www.gencat.cat/diueu/àmbits/turisme/observatori_turisme/estadístiques

Centre d'Estudis Demogràfics. Universitat autònoma de Barcelona - <http://ced.uab.es>

Confraria de Palamós - <http://www.confraria.cat>

Creu Roja - <http://www.cruzroja.es>

Departament d'Empresa i Ocupació - <http://www20.gencat.cat/>

Departament de Territori i Sostenibilitat - <http://www.gencat.cat>

Institut d'Estadística de Catalunya. IDESCAT - <http://www.idescat.cat>

Institut Nacional d'Estadística. INE - <http://www.ine.es>

Ports de la Generalitat - <http://gencat.cat/portsgeneralitat/annuari>

Ràdio Palamós. Emissora Municipal - <http://www.radiopalamos.com>

Cal afegir altres informacions puntuals que he pogut extreure d'enciclopèdies web com seria el cas de wikipèdia, i de llocs web puntuals trobats a partir del cercador Google.

9 Agraïments

En primer lloc vull agrair al meu tutor les seves propostes envers aquest treball, per haver-me donat la seva opinió i haver-me fet recomanacions per tal de millorar-ne certs aspectes.

En segon lloc, he d'agrair tant a l'Emma Gubert Maria com a la Laura Bernà Albalat el temps que m'han dedicat per donar resposta a les meves entrevistes, les quals han suposat no tan sols un gran pilar per al desenvolupament d'aquest treball sinó que també m'han ajudat a entendre alguns temes relacionats amb l'atur que no tenia gaire clars.

I per últim, cal agrair a la meua família, especialment a la meua mare i al meu pare, el seu suport incondicional dia a dia i per ajudar-me sempre que ho he necessitat.

A tots vosaltres, moltes gràcies!

10 Annexos

ENTREVISTES (annex 1 i 2)

Per tal de completar aquest treball i tenir més informació sobre la situació de l'ocupació i l'atur a Palamós, vaig decidir fer dues entrevistes, que m'han servit de molta ajuda, a dues funcionàries de l'Oficina del Servei d'Ocupació de Catalunya a Palamós: l'Emma Gubert Maria i la Laura Bernà Albalat.

NOTÍCIES RÀDIO PALAMÓS (annex 3)

Mitjançant la web de Ràdio Palamós, vaig fer una recollida de notícies que es van anar emetent al llarg de 2009 i 2010 relacionades amb l'efecte que tenia la crisi econòmica sobre el poble.

Les notícies eren de temes diversos, per aquest motiu vaig haver d'agrupar-les en vuit grups: atur, immigració, empreses, institucions, ajudes socials, demografia, comerç i formació.

Premi de Recerca
Vila de Palamós
2011-2012

IMPACTE SOCIOECONÒMIC DE LA CRISI A PALAMÓS (2005-2010)

© MARTA SARRET COMES

© 2013 D'AQUESTA EDICIÓ
AJUNTAMENT DE PALAMÓS

COORDINA
SERVEI D'ARXIU MUNICIPAL DE PALAMÓS

RESUM LINGÜÍSTIC
TERESA CUADRADO

DISSENY I MAQUETACIÓ
LUPAGRAFICS

IMPRES A CATALUNYA L'ABRIL DE 2013 PER
IMPRESSUS

DIPÒSIT LEGAL
GI-396-2009

Es prohibeix la reproducció total o parcial d'aquesta obra,
en qualsevol de les seves formes, gràfica, digital o audiovisual,
sense l'autorització prèvia i escrita de l'editor, llevat de citacions a revistes,
diaris o llibres, sempre que es faci esment de la seva procedència.

L'Ajuntament de Palamós no es fa responsable dels continguts i opinions
que es reflecteixen en el text, així com de possibles errors o imprecisions.